

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Zandwinning Randwijkse Uiterwaarden

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop

10 oktober 2013 / rapportnummer 2825-69

1. Oordeel over het MER en de aanvulling daarop

Dekker Grondstoffen & Landschapsontwikkeling heeft het voornemen om het project “Randwijkse Waarden” uit te voeren. Het project bestaat uit zandwinning en herinrichting van de uiterwaard van de Nederrijn bij Heteren, waardoor ook meer ruimte zal ontstaan voor recreatie en natuur- en landschapsontwikkeling. Voor de realisatie van het project dient een ontgrondingsvergunning te worden verleend door de provincie Gelderland en moet het bestemmingsplan van de gemeente Overbetuwe worden gewijzigd. Voor de besluitvorming wordt de gecombineerde plan- en project-m.e.r.-procedure doorlopen. De gemeente Overbetuwe treedt op als coördinerend bevoegd gezag in de procedure. In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna ‘de Commissie’¹) zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Bij de toetsing van het MER constateerde de Commissie dat in het MER informatie ontbrak die naar haar oordeel essentieel is voor de besluitvorming. Het MER:

- ging niet uit van de maximale mogelijkheden van het ontwerpbestemmingsplan, omdat uitbreidingsmogelijkheden van de in de uiterwaard gevestigde steenfabriek niet zijn beschreven;
- maakte duidelijk dat significante gevolgen voor het Natura 2000-gebied Veluwe niet kunnen worden uitgesloten, doordat het voornemen leidt tot een toename van stikstofdepositie op daarvoor gevoelige habitats. Het MER beschrijft geen maatregelen die aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied kunnen voorkomen.

Naar aanleiding hiervan is een aanvulling op het MER opgesteld, waarin nader is ingegaan op de uitbreidingsmogelijkheden van de steenfabriek, op stikstofdepositie en op de mogelijke maatregelen om deze te beperken. De Commissie is van oordeel dat het MER en de aanvulling tezamen de essentiële informatie bevatten om het milieubelang volwaardig te kunnen meewegen in de besluitvorming, mits het bestemmingsplan in overeenstemming wordt gebracht met het voornemen zoals dat in het MER is beschreven.

Het MER geeft een beknopte en overzichtelijke beschrijving van de voorgeschiedenis van het project, de totstandkoming van het voorkeursalternatief en de milieueffecten daarvan. Omdat de m.e.r.-procedure relatief laat in het planproces is gestart² waren de meeste ontwerpkeuzes al gemaakt en zijn in het MER geen alternatieven onderzocht. Het MER geeft inzicht in het doorlopen planproces, waarbij veel zorg is besteed aan afstemming met belanghebbenden. De effectbeoordeling is nader onderbouwd in een aantal onderzoeksrapporten, die deels al voorafgaand aan de m.e.r.-procedure waren opgesteld. De resultaten van deze onderzoeken zijn over het algemeen goed samengevat in het MER, maar de Commissie plaatst wel enkele kanttekeningen bij de wijze waarop de conclusies hiervan zijn gepresenteerd. Op basis van de samenvattende conclusies zou geconcludeerd kunnen worden dat het voornemen

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens vindt u in bijlage 1 bij dit advies of op www.commissiemer.nl.

² In het MER is uitgelegd dat het voornemen oorspronkelijk niet m.e.r.-plichtig was. Door de wijziging van het Besluit m.e.r. op 1 april 2011 kwam de zandwinning te vallen onder de categorie m.e.r.-plichtige activiteiten. Op dat moment was het planproces reeds ver gevorderd en waren veel ontwerpkeuzes al gemaakt.

uitsluitend positieve of neutrale milieueffecten heeft, terwijl er ook (tijdelijke) negatieve effecten te verwachten zijn.

In hoofdstuk 2 van dit advies licht de Commissie haar oordeel toe en in hoofdstuk 3 geeft zij enkele aandachtspunten voor het vervolgtraject.

2. Gesignaleerde tekortkomingen

2.1 Maximale mogelijkheden

MER

De Commissie merkt op dat het ontwerpbestemmingsplan ruimte biedt (via afwijking van de regels) voor uitbreiding van bedrijfsgebouwen van de in de uiterwaard gevestigde steenfabriek. In het MER en de Passende beoordeling is niet ingegaan op mogelijke effecten daarvan. Daardoor is in het MER niet uitgegaan van de maximale mogelijkheden die het bestemmingsplan biedt.

Aanvulling

In de aanvulling wordt gesteld dat de ruimte voor uitbreiding van bedrijfsgebouwen niet leidt tot bedrijfsontwikkelingen gericht op een capaciteitsuitbreiding van de steenfabriek. De Commissie constateert dat de regels in het ontwerpbestemmingsplan deze ruimte wel bieden.³ Daarmee is het (ontwerp)plan niet in overeenstemming met het voornemen zoals dat in het MER en de aanvulling is beschreven.

- De Commissie adviseert het bestemmingsplan in overeenstemming te brengen met het voornemen zoals dat in het MER is beschreven, ofwel in een aanvulling op het MER in te gaan op de effecten van de eerder genoemde uitbreidingsmogelijkheden.

2.2 Gevolgen voor natuur

MER

Gedurende het planproces zijn de positieve en negatieve effecten van het voornemen op de natuur gedetailleerd onderzocht. De resultaten daarvan zijn opgenomen in het rapport "Natuurtoets uitbreiding zandwinning Heteren" (november 2010). Het onderzoek richt zich op de directe gevolgen van de zandwinning voor Natura 2000-gebieden, de Ecologische Hoofdstructuur en beschermde soorten. De Commissie is van mening dat de milieugevolgen van de zandwinning, voor zover in de Natuurtoets beschouwd, op een juiste en navolgbare wijze zijn beschreven.

In de bovengenoemde Natuurtoets is niet ingegaan op de effecten van stikstofdepositie. Vanwege mogelijke gevolgen daarvan voor stikstofgevoelige habitats in omliggende Natura 2000-gebieden is daarom een Passende beoordeling opgesteld als onderdeel van de m.e.r.-

³ Zie § 4.3 Afwijken van de bouwregels.

procedure. De Passende beoordeling maakt duidelijk dat het voornemen leidt tot een tijdelijke toename van stikstofdepositie ten gevolge van emissies van het in te zetten materieel (zandwinstallatie en overige machines, vrachtwagens, schepen).

Uit de Passende beoordeling blijkt dat toename van depositie (tot maximaal 10 mol/ha/jaar) onder andere plaats vindt in gebieden met het kwetsbare habitatype Beuken-eikenbossen met hulst (H9120), waarvan de kritische depositiewaarde al wordt overschreden. Daaruit wordt in de Passende beoordeling (p.18) en het MER (p.41) geconcludeerd dat significante gevolgen voor dit habitatype zonder mitigerende maatregelen niet kunnen worden uitgesloten.⁴ Het MER en de Passende beoordeling bevatten geen beschrijving van mogelijke mitigerende maatregelen. Daarmee geeft het MER niet de zekerheid dat aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied Veluwe als gevolg van de ontwikkelingen die het bestemmingsplan mogelijk maakt voorkomen kan worden.

Aanvulling

In de aanvulling wordt nader ingegaan op de tijdelijke en permanente gevolgen van het voornemen voor stikstofdepositie en op mogelijke maatregelen om (de gevolgen van) stikstofdepositie te beperken. De effectiviteit van de genoemde mitigerende maatregelen is op hoofdlijnen beschreven, maar de gehanteerde aannames over reductie van stikstofemissies zijn niet te verifiëren.

Op basis van de informatie in het MER, de Passende beoordeling en de aanvulling constateert de Commissie dat de toename van stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitats klein is en van tijdelijke aard. In de eindsituatie zal de stikstofdepositie (licht) afnemen als gevolg van het vervallen van het gebruik van meststoffen. De Commissie acht het aannemelijk dat de genoemde bronmaatregelen voldoende effectief zijn om de kleine en tijdelijke toename van stikstofdepositie te mitigeren.

3. Aandachtspunten voor de besluitvorming

De Commissie hoopt met onderstaande aanbevelingen een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming. De opmerkingen in dit hoofdstuk hebben geen betrekking op essentiële tekortkomingen.

Effectbeoordeling voorkeursalternatief

Op pagina 7 van de samenvatting van het MER is een tabel opgenomen met de effecten van het voorkeursalternatief. De effecten zijn volgens deze tabel zonder uitzondering neutraal of positief ten opzichte van de referentiesituatie. Daarmee wordt gesuggereerd dat het voornemen in het geheel geen negatieve milieueffecten heeft. Uit het MER en de achterliggende rapportages blijkt dit niet het geval. De Commissie ondersteunt de conclusie dat voor de

⁴ In de Passende beoordeling is aangegeven dat het bestemmingsplan ondanks deze conclusie uitvoerbaar is vanwege de de onherroepelijke Nb-wetvergunning die op 9 januari 2012 voor de zandwinning is verleend. Dit ontslaat de gemeente echter niet van de plicht om in het MER de maatregelen te beschrijven die noodzakelijk zijn om aantasting van natuurlijke kenmerken als gevolg van het plan te voorkomen.

meeste milieuaspecten geldt dat het voornemen *per saldo* niet of nauwelijks tot negatieve effecten leidt. Dat neemt niet weg dat het voornemen (voornamelijk tijdelijke) negatieve milieueffecten heeft of kan hebben, die relevant kunnen zijn voor belanghebbenden. Hieronder licht de Commissie deze constatering voor een aantal aspecten specifiek toe.

- In § 5.1 zijn waterstaatkundige effecten beschreven. Daarbij is niet ingegaan op mogelijke effecten op dwarsstroming op de rivier bij extreem hoge afvoeren, met mogelijke gevolgen voor de scheepvaart, en op aanzanding in de hoofdgeul als een (klein) deel van het debiet van de Nederrijn door de Zandwinplas stroomt. Volgens de achtergrondrapportage is deze toetsing niet uitgevoerd omdat het voornemen geen nevengeul betreft. Uit dezelfde rapportage leidt de Commissie af dat het voornemen wel vergelijkbare effecten heeft op maatgevende waterstanden en op de stroomsnelheid in de opening van de zandwinplas.
- Uit § 5.2.2 blijkt dat de toekomstige waterkwaliteit van de plas onzeker is. Het MER geeft aan dat de aanbevelingen van het zwemwateronderzoek 'zoveel mogelijk' worden ingepast in het inrichtingsplan. Jaarlijkse bemonstering zal moeten aantonen of de plas geschikt is voor zwemwater. Dat er maatregelen mogelijk zijn om de waterkwaliteit te verbeteren wil niet zeggen dat het voornemen per definitie zal leiden tot verbetering van de zwemwaterkwaliteit.
- In § 5.4 is ingegaan op de effecten op natuur. Zowel voor natuurgebieden als voor beschermde soorten wordt geconcludeerd dat het voornemen positief scoort. Uit de Natuurtoets en de Passende beoordeling blijkt echter dat, gedurende de realisatiefase, tijdelijke negatieve effecten niet uitgesloten kunnen worden voor zowel natuurgebieden (zie H2 van dit advies) als voor beschermde soorten. Dat het voornemen per saldo positief scoort sluit niet uit dat er voor bepaalde soorten mogelijk ontheffing van de Flora- en faunawet nodig zal zijn. Uit het ontwerp voor het plangebied leidt de Commissie bovendien af dat met het voornemen verschillende doelen worden beoogd, die mogelijk met elkaar kunnen conflicteren. Dat geldt specifiek voor de wens om weidevogelgebied te creëren in combinatie met het aanbrengen van nieuwe beplanting die bedoeld is als landschappelijke versterking.
- In § 5.5 wordt voor luchtkwaliteit geconcludeerd dat effecten neutraal zijn ten opzichte van de referentiesituatie omdat wettelijke normen niet worden overschreden. Dat normen niet worden overschreden wil niet zeggen dat er geen negatieve effecten optreden. Ook onder de wettelijke normen kunnen effecten op de volksgezondheid optreden.
- In § 5.5 wordt voor geluidhinder eveneens een neutrale score toegekend, terwijl uit de begeleidende tekst blijkt dat er tijdelijk - gedurende de zandwinning - wel negatieve effecten optreden.

Bovenstaande kanttekeningen leiden volgens de Commissie tot nuancering van de effectbeoordeling, maar niet tot wezenlijk andere conclusies. De Commissie adviseert om bij de besluitvorming rekening te houden met de kanttekeningen en aan te geven hoe met de (tijdelijke) negatieve effecten en onzekerheden zal worden omgegaan.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Dekker Grondstoffen & Landschapsontwikkeling

Bevoegd gezag: Gemeente Overbetuwe (coördinerend), provincie Gelderland

Besluit: Ontgrondingsvergunning en wijziging van het bestemmingsplan

Categorie Besluit m.e.r.: C16.1
plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit: Zandwinning en herinrichting van de uiterwaard van de Nederrijn nabij Heteren

Procedurele gegevens:

kennisgeving MER in Staatscourant van: 31 juli 2013

ter inzage legging MER: 1 augustus 2013 tot en met 11 september 2013

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 24 juli 2013

toetsingsadvies uitgebracht: 10 oktober 2013

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dhr. ir. J.J. Bakker

dhr. dr. W.B.M. ten Brinke

dhr. mr. F.D. van Heijningen (voorzitter)

dhr. drs. P.J. Jongejans (secretaris)

dhr. drs. F. Wijnants

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Omdat de Commissie niet is geraadpleegd bij de voorbereiding op het MER heeft ze een locatiebezoek afgelegd om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- MER Randwijkse Uiterwaarden, Dekker Grondstoffen BV, Grontmij Nederland B.V. 28 januari 2013
- Bestemmingsplan buitengebied, Randwijkse Waarden, Gemeente Overbetuwe, Pouderoyen
- Rapport Archeologisch onderzoek Randwijkse Waarden te Heteren, Dekker Landschapsontwikkeling, Grontmij Nederland B.V. 30 november 2012
- Ontwikkelingsplan Randwijkse Waarden, Inventarisatie-Analyse-Definitief Ontwerp, Gemeente Overbetuwe, Pouderoyen, augustus 2011
- Ontwikkelingsplan Randwijkse Waarden Detailuitwerkingen, Pouderoyen, augustus 2011
- Notitie Reikwijdte en Detailniveau Randwijkse Waarden, Zandwinning Randwijkse Waarden, Dekker van de Kamp, Grontmij Nederland B.V., 9 november 2011
- Rapport Akoestisch onderzoek omgevingsvergunning, geluidsonderzoek nieuwe routing steenfabriek, Wensink akoestiek & milieu, 16 juni 2013
- Rapport herinrichting Randwijkse Waarden in Heteren, Akoestisch onderzoek aanvraag Omgevingsvergunning, Wensink akoestiek & milieu, 15 maart 2013
- Rapport Archeologisch onderzoek Randwijkse Waarden te Heteren, Dekker van de Kamp Landschapsontwikkeling bv, Grontmij Nederland B.V., 1 november 2010
- Rapport Beoordeling taludstabiliteit zandwinning Heteren, Dekker van de Kamp Landschapsontwikkeling B.V., Fugro ingenieursbureau B.V., 18 februari 2011
- Inrichtingsplan Randwijkse Waarden, effectenstudie geohydrologie, Dekker van de Kamp Landschapsontwikkeling, Grontmij Nederland B.V., 12 september 2011
- Natuurtoets uitbreiding zandwinning Heteren, Dekker van de Kamp, Jos Rademakers ecologie en ontwikkeling, april 2009
- Notitie wegtracé ter plaatse van voormalige stortplaatsen Randwijkse Waarden, Grontmij, 9 november 2011
- Rivierkundige berekeningen Randwijkse Waard, Rivierkundige analyse, Royal Haskoning, 24 november 2013
- Toets wet luchtkwaliteit herinrichtingsplan Randwijkse Waarden, Buro Blauw, 14 februari 2011
- Verkennend bodemonderzoek, Randwijkse Waarden te Heteren, Dekker van de Kamp, Grontmij Nederland B.V., 29 november 2010
- Zwemwater rapportage 2009, Rijkwaterstaat Oost-Nederland, februari 2010
- Rapport Randwijkse Waarden te Heteren, bepalingen referentieniveau omgevingsgeluid, Wensink akoestiek & milieu, 27 april 2011
- Passende beoordeling stikstofdepositie zandwinning Randwijkse Waarden, Dekker grondstoffen BV, Grontmij Nederland B.V., 19 september 2012
- MER Randwijkse Uiterwaarden, aanvulling, Grontmij, 23 september 2013

De Commissie heeft kennis genomen van 9 zienswijzen, die zij tot en met 17 september 2013 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Zandwinning Randwijkse Uiterwaarden en de aanvulling daarop

ISBN: 978-90-421-3855-1

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

